

**Studia Podyplomowe z zakresu
*Zarządzania w oświacie***

Temat zajęć:

Doskonalenie nauczycieli. Ewaluacja doskonalenia

Prowadzący: *Jacek Tarkota*

Gliwice, 2016 r.

Doskonalenie nauczycieli obejmuje:

kształcenie ustawiczne czyli podnoszenie, uzupełnianie i aktualizowanie kwalifikacji zawodowych nauczycieli oraz nabywanie nowych kompetencji i umiejętności

oraz

doradztwo metodyczne rozumiane jako wspieranie nauczycieli w realizacji bieżących zadań zawodowych i rozwoju zawodowym.

Doskonalenie nauczycieli realizują i wspierają:

- publiczne i niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli,
- publiczne i niepubliczne szkoły wyższe (studia podyplomowe),
- biblioteki pedagogiczne,
- kolegia nauczycielskie i nauczycielskie kolegia języków obcych (kursy kwalifikacyjne i doskonalące),
- Centralna Komisja Egzaminacyjna i okręgowe komisje egzaminacyjne (np. programy doskonalenia w zakresie diagnozowania i oceniania),
- kuratorzy oświaty,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. ***Karta Nauczyciela***
(Dz. U. z 2017 r. poz. 1189)

Art. 6.

Nauczyciel obowiązany jest:

3) dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego;

Art. 12.

3. Nauczyciel powinien podnosić swą wiedzę ogólną i zawodową, korzystając z prawa pierwszeństwa do uczestnictwa we wszelkich formach doskonalenia zawodowego na najwyższym poziomie. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny może zobowiązać nauczyciela do podjęcia doskonalenia zawodowego w określonej formie.

Rozdział 7a (art. 70a)

Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. **Prawo oświatowe**
(Dz.U. z 2017 r., poz. 59, ze zm.)

Art. 183.

1. W celu doskonalenia zawodowego nauczycieli mogą być tworzone placówki doskonalenia nauczycieli, zwane dalej "placówkami doskonalenia".

4. Doskonalenie zawodowe nauczycieli prowadzą również nauczyciele, którym powierzono zadania doradców metodycznych.

Art. 8.

5. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania:

1) zakłada i prowadzi:

b) publiczne placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym;

22. Zakładanie i prowadzenie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli (...) o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym należy do zadań samorządu województwa.

23. Powiat i gmina mogą zakładać i prowadzić w ramach zadań własnych publiczne placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne.

Art. 183.

5. Niepubliczne placówki doskonalenia mogą zakładać i prowadzić osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. *w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków.* (Dz. U. z 2002 r. Nr 46, poz. 430, ze zm.)

§ 6.

~~1. Dyrektor szkoły lub placówki opracowuje wieloletni plan doskonalenia zawodowego nauczycieli, mając na uwadze:~~

- ~~1) program rozwoju szkoły lub placówki i związane z tym potrzeby kadrowe,~~
- ~~2) plany rozwoju zawodowego poszczególnych nauczycieli,~~
- ~~3) wnioski nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego.~~

~~3. Dyrektor szkoły lub placówki, w terminie do dnia 31 marca danego roku, składa organowi prowadzącemu sprawozdanie ze sposobu wykorzystania środków przyznanych na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w poprzednim roku budżetowym.~~

§ 6.

1. Na każdy rok szkolny dyrektor szkoły lub placówki określa potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli szkoły lub placówki, uwzględniając:

- 1) wyniki ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej oraz wynikające z nich wnioski,
- 2) wyniki odpowiednio sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie i egzaminu maturalnego,
- 3) zadania związane z realizacją podstawy programowej,
- 4) wymagania wobec szkół i placówek, określone w przepisach
- 5) wnioski nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego, o których mowa w § 2 ust. 2.

2. Dyrektorzy szkół i placówek, do dnia 30 listopada danego roku, składają do organu prowadzącego wnioski o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w następnym roku budżetowym.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 2016 r.
w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli
(Dz.U. poz. 1591)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu
z dnia 20 grudnia 2003 r.
w sprawie akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli
(Dz.U. 2003 r. Nr 227 poz. 2248, ze zm.)

Centralne placówki doskonalenia nauczycieli:

ORE

Ośrodek Rozwoju Edukacji

~~KOWEziU~~

~~Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej~~

PCN

Polonijne Centrum Nauczycielskie

Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) powstał 1 stycznia 2010 r. po połączeniu Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej.

Zadania:

- przygotowanie nauczycieli do rozpoznawania i analizy potrzeb rozwojowych szkół i placówek w zakresie jakości kształcenia, opieki i wychowania, z wykorzystaniem wyników egzaminów zewnętrznych i wyników nadzoru pedagogicznego,
- opracowanie metod wspierania szkół i placówek w zakresie wykorzystania wyników ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej,
- tworzenie systemowych projektów wspierania szkół i placówek,
- planowanie i opracowywanie programów doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- przygotowanie i realizacja ogólnokrajowych programów doskonalenia nauczycieli, opracowanie materiałów oraz przygotowanie osób realizujących te programy.

Polonijne Centrum Nauczycielskie (PCN)

Zadania:

- programowanie i organizowanie doskonalenia nauczycieli języka polskiego i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim wśród Polonii i Polaków, zamieszkałych za granicą,
- diagnozowanie dla potrzeb ustalania zakresu szkoleń stanu kwalifikacji nauczycieli polonijnych i innych osób, zajmujących się oświatą w środowiskach polonijnych,
- wyposażanie nauczycieli, uczestniczących w formach doskonalenia zawodowego, prowadzonych lub organizowanych przez Centrum, w podręczniki i inne pomoce dydaktyczne,
- przygotowywanie i publikowanie materiałów informacyjnych oraz metodycznych, promowanie działalności innowacyjnej i eksperymentalnej w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli polonijnych.

Wojewódzkie publiczne placówki doskonalenia nauczycieli (36) – przygotowują i realizują programy i projekty szkoleniowe adresowane do nauczycieli regionu oraz doradców metodycznych.

Powiatowe i gminne publiczne placówki doskonalenia nauczycieli (71) – przede wszystkim organizują doradztwo metodyczne.

Niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli (308).

Formy doskonalenia:

- kursy kwalifikacyjne,
- kursy doskonalące,
- seminaria,
- konferencje,
- wykłady,
- zajęcia warsztatowe.

Województwo śląskie

Wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli:

- Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli "WOM" w Bielsku-Białej
- Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli "WOM" w Częstochowie
- Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli "WOM" w Katowicach
- Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej "WOM,, w Rybniku
- Regionalny Ośrodek Edukacyjno -Metodyczny "Metis" w Katowicach

Powiatowe i gminne placówki doskonalenia nauczycieli:

- Samorządowy Ośrodek Doskonalenia w Częstochowie
- Powiatowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Wodzisławiu Śląskim
- *Gliwicki Ośrodek Metodyczny w Gliwicach*
- Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Sosnowcu

Niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli – łącznie 51

Struktura form doskonalenia

Pośród ogółu doskonalących się

65,3% nauczycieli uczestniczyło w doskonaleniu poniżej 100 godz.,

30,4% nauczycieli uczestniczyło w seminariach i konferencjach,

3,2% uczestniczyło w doskonaleniu powyżej 100 godz.

Nauczyciel przeszkoleni

śląskie 40,8%, łódzkie 38,7%;

kujawsko-pomorskie i małopolskie 6,1%;

problemy wychowawcze 30,9%;

pomoc psychologiczno-pedagogiczna i doradztwo zawodowe 10,1%

nadzór pedagogiczny i ewaluacja 7,4%;

technologia informacyjna 5,3%.

Doradcy metodyczni

(zadania doradcy powierza na 3 lata organ prowadzący szkoły i placówki,
w których doradca jest zatrudniony)

Współpracują z nauczycielami w sposób bezpośredni:

- prowadzą lekcje i zajęcia otwarte,
- prowadzą lekcje i zajęcia pokazowe,
- udzielają konsultacji,
- organizują szkolenia o charakterze warsztatowym,
- inicjują formy współdziałania szkół i placówek,
- pomagają w doborze i adaptacji lub tworzeniu programów nauczania,
- pomagają w podejmowanie działań innowacyjnych,
- opiniują.

Doradcy metodyczni

1999 r. – 3000

2008 r. – 1733

w tym 43,3% na terenie mazowieckiego, śląskiego i wielkopolskiego.

Liczba nauczycieli przypadających średnio na jednego doradcę (bez względu na nauczany przedmiot) śląskie - 281, mazowieckie - 285, podkarpackie - 595, małopolskie - 605.

Liczba nauczycieli przypadających na jednego doradcę według przedmiotów nauczania: j. angielski - 603, historia - 602, biologia - 159, j. rosyjski - 155.

Liczby doradców według przedmiotów: j. polski - 241, kształcenie zintegrowane - 226, j. francuski - 8, historia i społeczeństwo - 9.

Wewnątrzszkolne doskonalenie nauczycieli

- cała rada pedagogiczna lub jej przeważająca część
- planuje, realizuje i ewaluuje własną pracę na rzecz rozwoju szkoły
- uwzględniając własne potrzeby lub trudności pojawiające się w szkole
- według kryteriów dydaktyki doskonalenia (uzgodnienie celów, tematów, metod)
- zgodnie z zasadą odpowiedzialności za własne decyzje.

Proces WDN nie rodzi się spontanicznie i polega wyłącznie na spotkaniach szkoleniowych rady pedagogicznej. Warunkiem istnienia WDN jest świadome wkroczenie na ścieżkę procesu dydaktycznego, które cele są wszystkim uczestnikom znane i przez nich akceptowane.

W WDN przedmiot ma drugorzędne znaczenie, a najbardziej istotna jest wspólnota zespołu związanego miejscem pracy.

Formy WDN

Konferencja pedagogiczna.

Konferencja szkoleniowa.

Konferencja przedmiotowa.

Dzień studyjny.

Seminaria.

Doradztwo systemowe.

Obserwacja koleżeńska.

Wycieczka dydaktyczna.

Grupa superwizyjna.

Zespół wsparcia.

Treści WDN

Proces nauczania (metody aktywizujące, metoda projektu).

Doskonalenie działań wychowawczych szkoły.

Poprawa efektywności komunikacji.

Współpraca z rodzicami.

Współpraca ze środowiskiem.

Tworzenie wizerunku szkoły.

Ewaluacja wewnętrzna.

Tworzenie programu szkoły.

Program przeciwdziałania agresji.

WDN - korzyści

Uświadomione:

- wypracowanie konkretnego dokumentu (np. programu wychowawczego),
- poznanie ciekawych metod lub technik nauczania,
- integracja grona.

Nieuświadomione:

- umiejętność pracy w grupie,
- umiejętność osiągnięcia kompromisu,
- umiejętność dyskusowania,
- możliwość decydowania o swojej pracy i swojej szkole,
- poprawa przepływu informacji,
- doskonalenie procesu komunikacji,
- rozwój organizacji wewnątrzszkolnej.

Literatura

1. Tekst ustawy o *systemie oświaty* i ustawy *Karta Nauczyciela* oraz rozporządzeń dotyczących doskonalenia nauczycieli (Rozporządzenia MEN - w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków; - w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli; - w sprawie akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli).
2. Informacja KNO-41006/2003 Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli organizacji oraz finansowania kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli.
3. Informacja na temat doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego opracowana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej dla Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (BO-1/MŁ-0400-15/09).
4. red. Mikołajewicz W. *Kształcenie i doskonalenie nauczycieli (dla) edukacji alternatywnej* Oficyna Wydawnicza „Impuls” ,Kraków 2001.

Dziękuję za uwagę.

Jacek Tarkota
jacek.tarkota@gmail.com